

Stamkvistning

Stammarna är lämpliga att stamkvista när medeldiametern är 7–13 cm. Om stamkvistningen utförs senare hinner träden inte bilda tillräckligt mycket kvistfri ved före slutavverkningen. Bild: © Erkki Oksanen.

Kuvaus

Stamkvistning innebär att man avlägsnar döda och levande kvistar på de bästa träden i beståndet. Målet är att öka mängden värdefulla kvistfria rotblock i bestånd av hög kvalitet och därmed förbättra den ekonomiska avkastningen. Vid stamkvistningen avlägsnas kvistar på den del av stammen som blir rotblock. Efter att såren av de kapade kvistarna vallats in, börjar trädet bilda kvistfri ved.

Välväxande tallbestånd lämpar sig bäst för stamkvistning

Tallbestånd och vårtbjörksbestånd är mest lämpade för stamkvistning. Men man kan också stamkvista gran, lärk och ädla lövträd såsom ek. Stamkvistning utförs i unga skogar som närmar sig första gallringen. Då hinner träden bilda tillräckligt med kvistfri ved före slutavverkningen.

Välväxande tallbestånd i södra och mellersta Finland, som kan producera rotblock av hög kvalitet med hjälp av stamkvistning och gallringar med relativt kort omloppstid, är ekonomiskt sett bäst lämpade för stamkvistning.

Nytta också för landskapet

Stamkvistning kan ha positiva effekter på landskapet. Sikten blir bättre speciellt i unga skogar och skogen blir mera parklik. Ett stamkvistat bestånd ser mera välskött ut än ett som inte är stamkvistat och träden verkar också vara grövre.

Päätöksenteko

Ekonomi och risker i samband med stamkvistning

Stamkvistningens ekonomiska lönsamhet beror av hur stor efterfrågan i framtiden är på stock av hög kvalitet och om det betalas ett kvalitetstillägg för stamkvistat virke. Eftersom man får vänta länge på avkastningen på investeringen och det finns många risker förknippade med stamkvistning är det flera faktorer som inte talar för stamkvistning.

Stora nackdelar med fel utförd stamkvistning

Stamkvistning kan orsaka färgfel, röta och lyror om arbetet inte blir utfört på rätt sätt eller om det utförs under fel årstid. Om till exempel tallstammar stamkvistas på senhösten och tidigt på vintern kan sporer av barrträdskräfta tränga in i stammarna via skador i barken och orsaka lyror.

Värdeökningen störst för grovt virke

Välväxande tallbestånd i södra och mellersta Finland, som kan producera rotblock av hög kvalitet med hjälp av stamkvistning och gallringar med relativt kort omloppstid, är ekonomiskt sett bäst lämpade för stamkvistning. På torr mo får stamkvistade tallar hög kvalitet, men lönsamheten är inte lika god som på frisk mo på grund av den längre omloppstiden och en sämre tillväxt.

Det lönar sig att förlänga omloppstiden något för stamkvistade bestånd eftersom den största värdetillväxten kommer först i slutet av omloppstiden. Stamkvistningens lönsamhet kan förbättras genom att gödsla 1–2 gånger före förnyelseavverkningen.

Exempelkalkyl: Stamkvistning av tallbestånd

Om vi utgår från att kostnaden för stamkvistning av ett tallbestånd är 500 €/ha, borde vi med en kalkylränta på 4 % få över 3 500 €/ha mer intäkter vid slutavverkningen av beståndet (50 år efter stamkvistningen) i dagens penningvärde för att arbetet ska kunna ses som lönsamt. Om mängden stock då är 250 m³/ha, betyder det här att vi borde få ett 14 €/m³ högre pris. Det här skulle förutsätta ett 25 procents pristillägg om vi utgår från stockpriset i början av år 2015 (56 €/m³).

Exempelkalkyl: Stamkvistning av vårtbjörk

Eftersom omloppstiden för björk är kortare än för tall, kommer investeringen i stamkvistningen att realiseras tidigare. Det är billigare att stamkvista ett björkbestånd än ett tallbestånd, men virkesutfallet blir också mindre. Om vi utgår från att kostnaden för stamkvistning är 300 €/ha, borde vi med en kalkylränta på 4 % få över 1 180 €/ha mer intäkter vid slutavverkningen av beståndet (35 år efter stamkvistningen) i dagens penningvärde för att arbetet ska kunna ses som lönsamt. Om mängden stock då är 180 m³/ha, betyder det här att vi borde få ett 6,50 €/m³ högre pris. Det här skulle förutsätta ett 15 procents pristillägg för björkstocken om vi utgår från stockpriset i början av år 2015 (43 €/m³).

Toteutus

Utförande av stamkvistning

Med hjälp av stamkvistning kan man förbättra kvaliteten framför allt i vårtbjörks- och tallbestånd som har en god eller nöjaktig teknisk kvalitet. Bestånd som har dålig kvalitet lönar det sig inte att stamkvista.

Det lönar sig bara att kvista bestånd som är av bra kvalitet. Krokiga eller grovkvistiga träd lönar det sig inte att stamkvista. Stammarna är lämpliga att stamkvista när medeldiametern är 7–13 cm.

De träd som man väljer ut för stamkvistning ska vara raka och av hög kvalitet. Kvistarna som kapas bör inte vara grövre än 25 mm. Man måste vara noggrann så att man inte skadar trädets bark och kvistkudden. Kvistar på barrträd kan kapas med en kvistsåg eller en sekator. På lövträd bör man använda sekator.

Man kvistar träden i ett, men ännu hellre i två skeden, till 4–6 meters höjd. Stamkvistningen utförs på 300–500 stammar/ha av hög kvalitet.

Utförande av stamkvistning.

Trädslag	Tidpunkt för kvistning	Utförande
Tall	+ vårvintern och juni-juli - inte på senhösten, i början av vintern eller under savningperioden	Kvistning i ett eller två skeden. Framst kapas döda kvistar och kvistar som håller på att dö. efter stamkvistningen ska den levande kronans andel vara minst 40 procent av trädets höjd.
Gran	+ vårvintern och juni-juli - inte under savningsperioden	Framst kapas döda kvistar och kvistar som håller på att dö. Efter stamkvistningen ska den levande kronans andel vara minst 60 procent av trädets längd.
Vårtbjörk	+ vårvintern eller från midsommar till slutet av juli - inte under savningperioden, sensommaren eller hösten	Kvistning i ett eller två skeden. Torra, men även levande kvistar vars diameter är under 20 mm beskärs. Efter stamkvistningen ska den levande kronans andel vara minst 50 procent av trädets längd. Undvik att skada kvistkudden.
Lärk	+ vårvintern och juni-juli - inte under savningsperioden	Kapa framst döda kvistar. Efter stamkvistningen ska den levande kronan utgöra minst hälften av trädets längd.

Suosittelavat karsinta-ajat ja toteutus puulajeittain.

Kom ihåg gallringarna

I stamkvistade bestånd ska man utföra gallringarna vid rätt tidpunkt och de ska vara tillräckligt kraftiga så att de stamkvistade träden får en god diametertillväxt och investeringen blir lönsam.

Spara information om stamkvistningen

Efter stamkvistningen lönar det sig att spara informationen om projektet och begära ett intyg av en skogsfackman. Information som åtminstone ska antecknas är beståndets geografiska läge samt dess medeldiameter och kvistningshöjd.

Sanasto

Vård av ungskog

Vid röjning av plantskog gynnas de plantor som växer bäst och är av hög kvalitet. Bild: © Pertti Harstela / Vastavalo.

Vård av ungskog innefattar röjning och gallring i plantskog och ungskog samt stamkvistning av träd av god kvalitet. På vissa ungskogsobjekt kan också energivedsdrivning utgöra ett alternativ.

Det är möjligt att få stöd för vård av ungskog om stödvillkoren uppfylls. Mer information och stödmöjligheter kan bl.a. fås av Finlands skogscentral.

Stamkvistning

Stammarna är lämpliga att stamkvista när medeldiametern är 7–13 cm. Om stamkvistningen utförs senare hinner träden inte bilda tillräckligt mycket kvistfri ved före slutavverkningen. Bild: © Erkki Oksanen.

Stamkvistning innebär att man avlägsnar döda och levande kvistar på de bästa träden i beståndet. Målet är att öka mängden värdefulla kvistfria rotblock i bestånd av hög kvalitet och därmed förbättra den ekonomiska avkastningen.

Vid stamkvistningen avlägsnas kvistar på den del av stammen som blir rotblock. Efter att såren av de kapade kvistarna vallats in, börjar trädet bilda kvistfri ved. Tallbestånd och vårtbjörksbestånd är mest lämpade för stamkvistning. Välväxande tallbestånd i södra och

mellersta Finland, som kan producera rotblock av hög kvalitet med hjälp av stamkvistning och gallringar med relativt kort omloppstid, är ekonomiskt sett bäst lämpade för stamkvistning.